

Rapport 2010:104

Arkeologisk förundersökning i form av schaktövervakning

Apotekargatan Återuppgrävda gamla elschakt

RAÄ 153
Apotekargatan
Linköpings stad och kommun
Östergötlands län

Olle Hörfors

ÖSTERGÖTLANDS LÄNSMUSEUM
AVDELNINGEN FÖR ARKEOLOGI

Apotekargatan

Återuppgrävda gamla elschakt

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning.	4
Syfte och frågeställningar	5
Metod och dokumentation	5
Resultat och tolkning	5
Referenser	7
Tekniska uppgifter.	8

Omslagsbild: Arbetets inledningsfas oktober 2010. Bild Olle Hörfors, ÖLM.

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

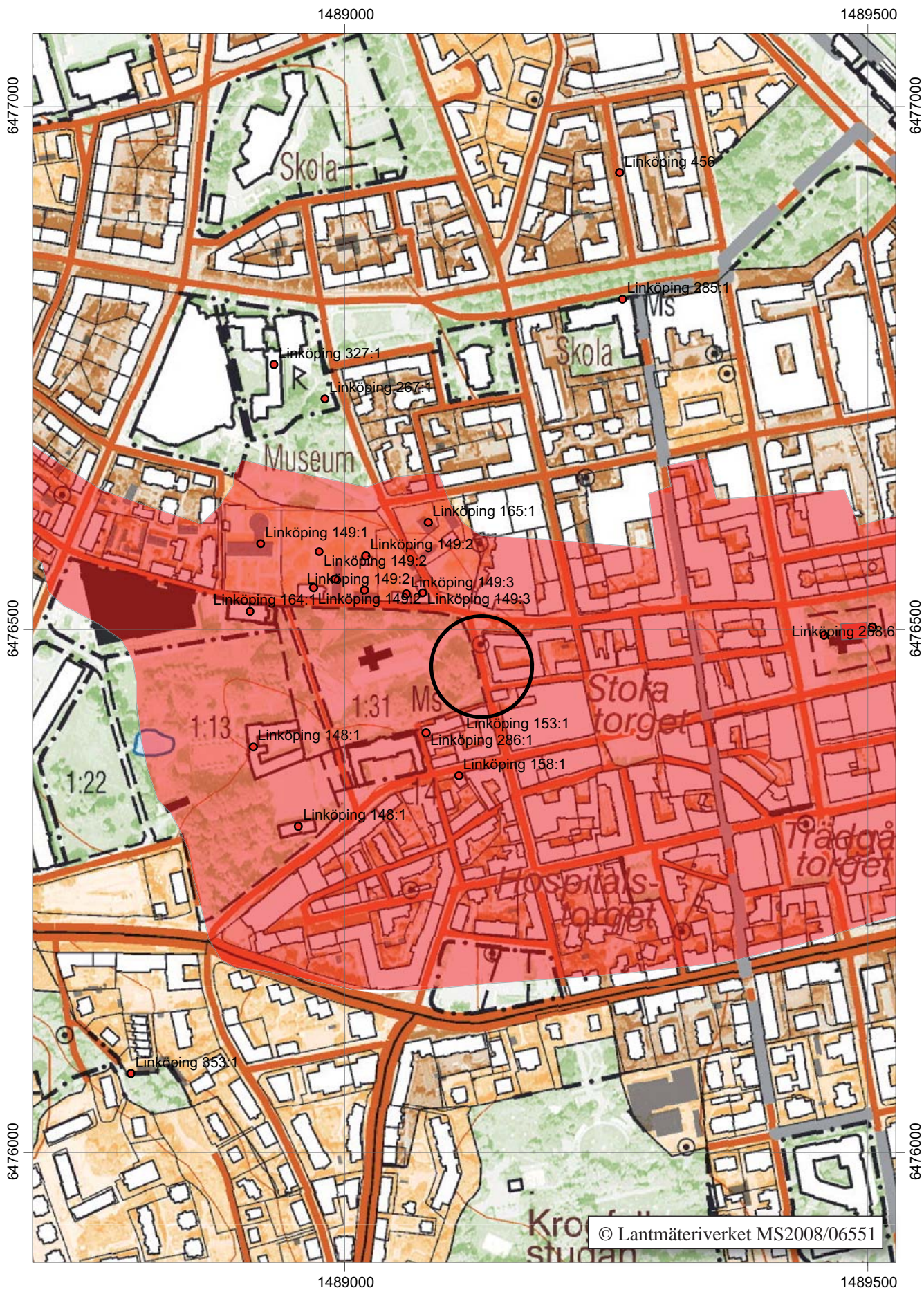
Sammanfattning

I samband med schaktningar för el i Apotekargatan och in till fastigheten kvarteret Abboten 4 i centrala Linköping genomförde Östergötlands länsmuseum en arkeologisk förundersökning i form av en schaktövervakning hösten 2010.

Schaktet var ca 80 m långt och ca 0,7 m brett och djupt. Ingenstans längs hela sträckan berördes annat än äldre återfyllda schakt.

Olle Hörfors
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan, blad 8F5h, med undersökningsområdet markerat. Apotekargatan är belägen centralt, direkt öster om Domkyrkan i Linköping. Skala 1:5 000.

Inledning

I samband med schaktningar för el i Apotekargatan och in till fastigheten kvarteret Abboten 4 i centrala Linköping genomförde Östergötlands länsmuseum en arkeologisk förundersökning i form av en schaktövervakning hösten 2010. Uppdragsgivare var Utsikt nät AB i Linköping som också svarade för de arkeologiska kostnaderna. Projektledare var antikvarie Emma Karlsson Östergötlands länsmuseum. Fältarbetet utfördes av antikvarie Olle Hörfors från samma institution, som också svarat för rapporten.

Områdesbeskrivning

Apotekargatan är centralt beläget direkt öster om Domkyrkan och inom Linköpings medeltida stadsområde (RAÄ 153). Den äldsta delen av gatan är den som löper mellan Ågatan och Storgatan. Denna finns med i det äldre kartmaterialet, bland annat stadskartan från 1651, se nedan. Namnet tillkom på 1700-talet och ersatte då den äldre benämningen Badhusgatan (Hök 1968).

Väster om den aktuella schaktsträckningen ligger Domkyrkans kyrkogård som tidigare var omgiven av en bogårdsmur med stigluckor, varav två mot

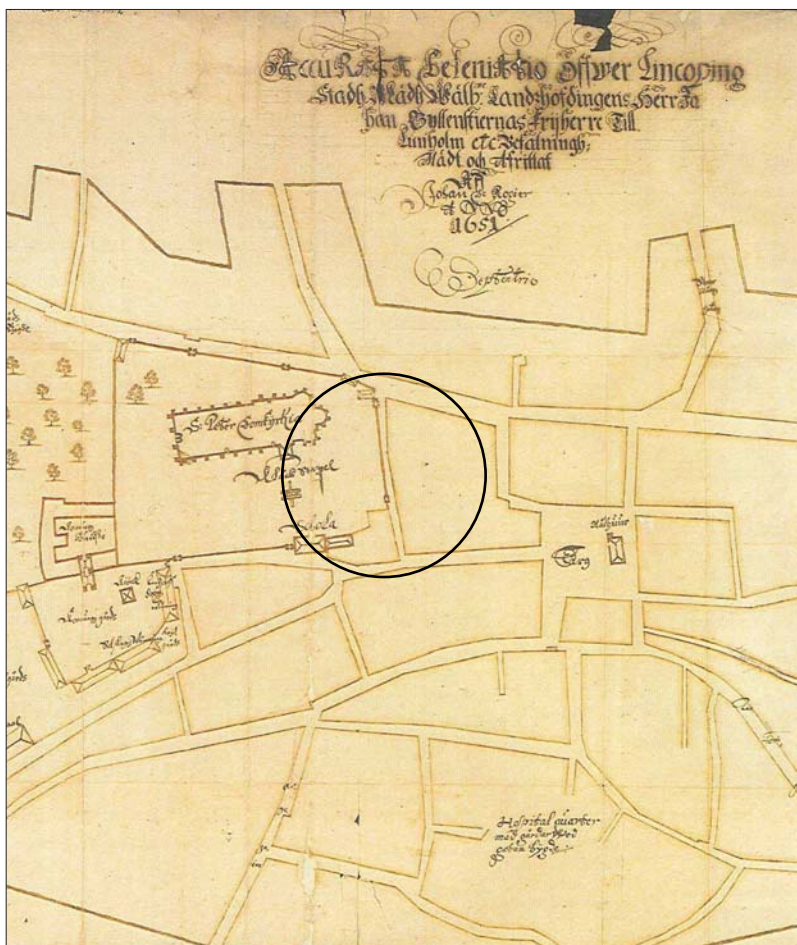
Apotekargatan. Gränsen mot kyrkogården är densamma som i det äldre kartmaterialet. Fram till 1800-talets andra hälft fick personer som begått självmord inte begravas i vigd jord på kyrkogården. Istället förekom det ofta att dessa personer gravlades i smyg intill eller i kyrkogårdsmuren. Inga uppgifter om tidigare fynd av skelett i området finns dock. Begravningarna på kyrkogården upphörde 1811 och därefter revs bogårdsmuren och ersattes med dagens stenmur (Feldt & Hörfors 2008 s 4). På 1696 års karta ligger tomterna 315, 316 och 318 ut mot Apotekargatan. Av dessa är 316 markerad som obebyggd. Tomten 315 anges som Timan Johansson gård, tomten 316 som Magnus Barkmans trädgård och tomten 318 som fri-sens Erfwingars (arvingars) ladugård. Fyra år senare hade samtlig bebyggelse i kvarteret utplånats av den stora stadsbranden och området anges som förbränt på stadskartan över brandtomterna i staden från 1733.

Endast ett fåtal arkeologiska undersökningar har tidigare utförts på den aktuella schaktsträckan. I samband med schaktning för elkablar 1999 genomfördes en arkeologisk förundersökning i Apotekargatan/Ågatan. Där framkom två nivåer med stenläggning samt kulturlager. Lämningarna framkom på ett djup av 0,5 m under nuvarande marknivå och fortsatte utan att dess botten kunde uppmätas (Björkhager 2003).

Mellan Ågatan och Domkyrkogatan har en schakt-

kontroll tidigare utförts. Vid detta tillfälle framkom på ett djup av 0,8 m under marknivå lämningar i form av stenhopningar, kulturlager och kalkstensflis (SR 19, ÖLM arbetsmaterial och Tagesson 2002:382).

Drygt 30 m öst om den aktuella ledningssträckningen har bebyggelselämningar och spår av hantverk påträffats. Dessa har daterats till 1100- och 1200-talen och tillhör de äldsta kända medeltida dateringarna av Linköpings stad. Här framkom även kraftiga stolphål som bedömdes kunna vara lämningar av stadens försvarsverk, kallat stadens plank, och som uppfördes på 1600-talet. I botten

Figur 3. Utsnitt ur karta över Linköping 1651. Gatan har samma sträcknings som idag där den löper öster om Domkyrkans kyrkogård. Stigluckorna i bogårdsmuren ut mot Apotekargatan är markerad i kyrkogårdens nordöstra hörn.

av schakten framkom också en härd som kunde dateras till 800 f.Kr eller bronsålder (Feldt i manus, Feldt 2004 och Feldt & Hörfors 2008).

Syfte och frågeställningar

Syftet med den arkeologiska förundersökningen i form av en antikvarisk kontroll var att tillse att fast fornlämning kom till skada så lite som möjligt genom de planerade arbetena.

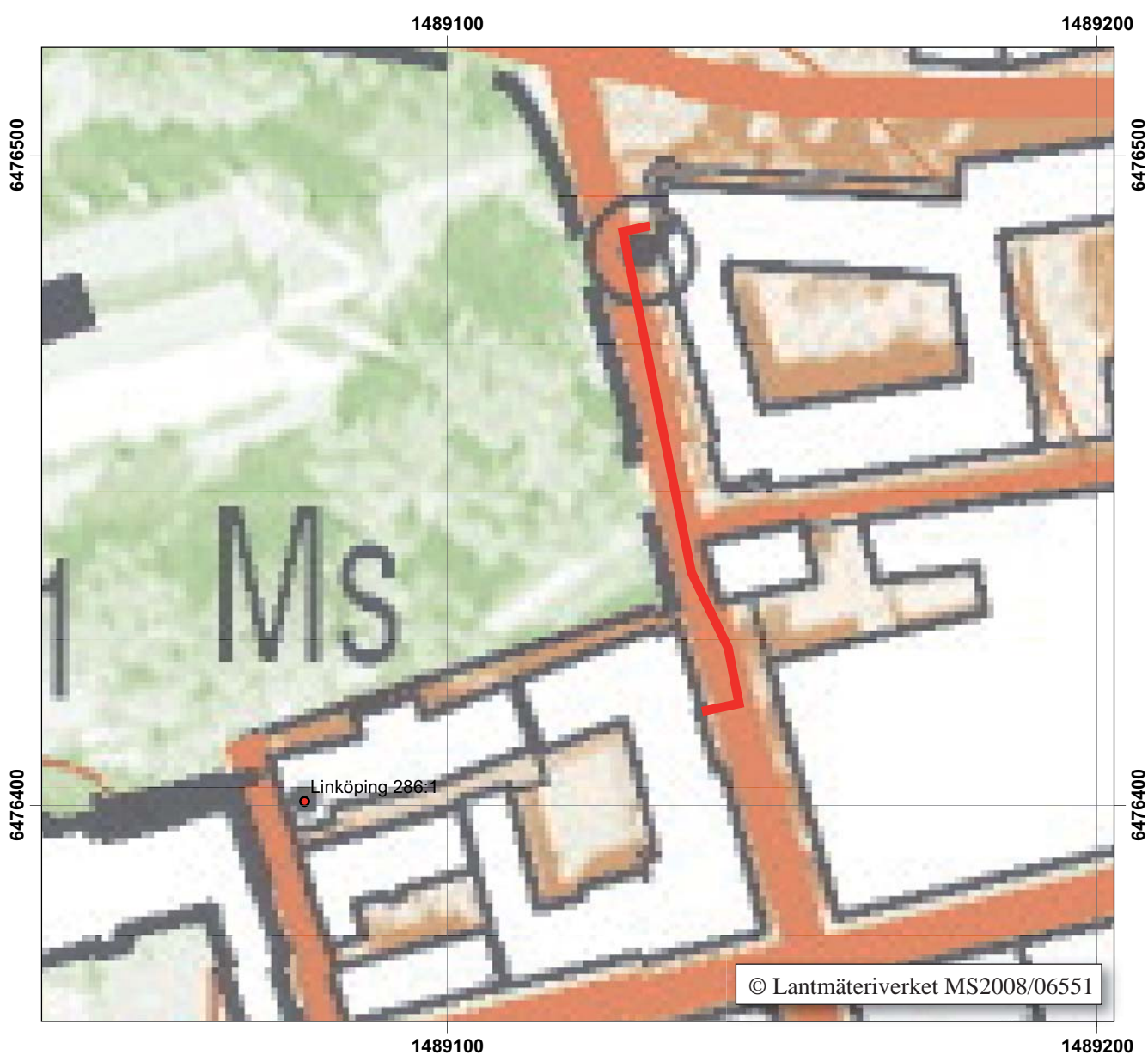
Fornlämningar som framkom skulle dokumenteras avseende karaktär och omfattning samt om möjligt dateras. Förundersökningens resultat skulle ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta beslut i ärendet.

Metod och dokumentation

Den arkeologiska förundersökningen genomfördes i form av en antikvarisk kontroll i samband med schaktningarna. Schakten grävdes med maskin. Sammanlagt uppgick markingreppen till en sträcka av ca 80 m. Schaktet hade en bredd av ca 0.7 m och djupet uppgick till mellan 0,5 och 0,7 m.

Resultat och tolkning

Ingenstans längs sträckan påträffades intakta kulturlager och endast tidigare uppgrävda massor obeserverades. Med undantag för ett par digitala fotografier gjordes ingen dokumentation.

Figur 4. Schaktet sträckte sig längs Apotekargatan från kvarteret Ambrosia 6 i norr till kvarteret Abboten 4 i söder där elen behövde förstärkas. En sträcka på ca 80 m.

Figur 5. Schakt tvärs över Apotekargatan utanför kvarteret Abboten 4. I bakgrunden muren kring kyrkogården. Foto Olle Hörfors, ÖLM.

Figur 6. Samma del av schaktet som ovan inhägnat. Foto Olle Hörfors, ÖLM.

Referenser

- Björkager V. 2003. *Arkeologiska undersökningar inom Linköpings stad*. Samlingsrapport 1995-2002. Östergötlands länsmuseum rapport 2002:53.
- Feldt A-C. 2004. Medeltid i domkyrkans skuggkvarteret Absalon. Ur Kulten, makten, människan. *Meddelande från Östergötlands länsmuseum 2003*.
- Feldt A-C. I manus. Kv Absalon. Östergötlands länsmuseum.
- Feldt A-C & Hörfors O. 2008. *Tidigmedeltid utanför krogen*. Kv Absalon 18. RAÄ 153. Linköpings stad och kommun. Östergötland. Rapport ÖLM 2008:96.
- Hök I. 1968. *Gatunamn i Linköping*. Linköping.
- Tagesson G. 2002. *Biskop och stad - aspekter av urbanisering och sociala rum i medeltidens Linköping*. Linköping.

Tekniska uppgifter

Landskap	Östergötland
Kommun	Linköping
RAÄ nr	153
Fastighetsbeteckning	Apotekargatan
Ekonomiskt kartblad	8F5h (08557 Linköping)
Koordinater	X-6476824-6476349 Y-1488847-1488602
Koordinatsystem	RT 90 2,5 gon V
Typ av ärende	Arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll

Lst dnr:	431-4116-10
Remissdatum	2010-08-30
Länsstyrelsens handläggare	Magnus Johansson
Beslutsdatum	2010-09-28
ÖLM Dnr	424/10
Projektnummer	531176

Uppdragsgivare	Utsikt nät AB
Kostnadsansvarig	Utsikt nät AB
Projektledare	Emma Karlsson
Fältansvarig	Olle Hörfors

Fynd	-
Foto	Digitala
Analyser	-

Grafik	Johan Levin
Renritning	-
Grafisk form	Johan Levin

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.

Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273	Rapport 2010:104 © Östergötlands länsmuseum

I samband med schaktningar för el i Apotekargatan och in till fastigheten kvarteret Abboten 4 i centrala Linköping genomförde Östergötlands länsmuseum hösten 2010 en arkeologisk förundersökning i form av en schaktövervakning.

Schaktet var ca 80 m långt och ca 0,7 m brett och djupt. Ingenstans längs hela sträckan berördes annat än äldre återfyllda schakt.